

Vinnan og marknaðarføring

Oddagrein

SOLA- og marknaðarføring er eitt mál, sum javnan verður havt á lofti. Og sum oftast hevur tað verið fyrri tað ringa. Hvussu oftani hava vit ikki hoyrt og sæð atfinningar ímóti okkara fiskasølum, tí tær antin ikki duga ella gera ov lítið fyrri at marknaðarføra og selja okkara fisk! Í blaðnum leyggardagin visir bretska konsulin í Føroyum sína stóra ónøgd við, at hvørki, vinnulívsfólk, ferðavinnan ella politikarar brúktu tað frálíka høvið, sum dysturin millum Skotland og Føroyar var, fyrri at marknaðarføra okkum. Hann heldur, at vit her høvdu ein einastandandi møguleika at gjørt vart við Føroyar sum ferðamannaland, við føroyskar vørur osfr. Vónandi fara vit at fáa viðmerkingar til hesar atfinningar frá teimum, sum í dag virka í vinnuni. Er hald í teimum, ella er hetta bara einkisigandi negativur kritikkur?

NÚ vit tosa um ferðavinnu visti útvarpið nú um dagarnar at siga frá eini grein í grønlenskum blað, sum nettupp víðger ferðavinnuna. Og í hesi grein stendur ferðavinnan ella rættari almennu ferðavinnu myndugleikarnir fyrri skotum. Víst verður á, at teg tøluni, sum eru sett upp fyrri, hvussu nógv ferðafólk vitja komandi árin og hvussu nógv hesi skulu leggja eftir seg, eru als ikki í samsvar við veruleikan. Niðurstøðan er tann, at ferðavinnan fer als ikki at geva tær inntøkur til grønlenska samfelagið sum tað m.a. er komið fram til í eitt nú frágreiðingum, sum gjørdar eru fyrri myndugleikarnar. Talið av ferðafólki er alt ov høgt sett, inntøkurnar frá ferðafólki eru alt ov høgt settar, og talið á teimum, sum arbeiða í ferðavinnuni, er somuleiðis alt ov høgt sett.

UTTAN at hetta skal uppfatast sum nøkur atfinning móti okkara egnu ferðavinnu myndugleikum og ferðavinnuni annars - tí vit hava einki ítekiligt at vísa til - so loyva vit okkum kortini at spyrja, hvussu stætt er her hjá okkum, tá tað um ferðavinnutøl ræður? Hvarji mál hava vit sett okkum, og hvussu gongst at liva upp til tey? Hvussu siggja hagtøluni út, og hvussu skilja vit millum veruligar turistar og so t.d. føroyingar, sum ferðast aftur og fram? Ber til at samanbera viðurskiptini her og tær frágreiðingar, sum útlendiskir serfrøðingar hava gjørt fyrri okkum, við tað, sum er gjørt fyrri Grønland? Ein orsök til at seta hesar spurningar eru eisini tey úttalili, sum hava verið frá politikarum ø. í seinastuni í sambandi við fullveldisætlanir. Har hevur tað m.a. verið víst á ferðavinnuna, sum ein týðandi alternativ vinna í framtíðini. Lat okkum vóna, at so verður, men lat okkum eisini siggja realitetirnar í eyguni: hvat er samfelagsliga ikastið frá ferðavinnuni í dag og í framtíðini? Ein orsök til at taka fram grønlensku ferðavinnuna í hesum sambandi er tann, at vit hava so nógv samstarv við Grønland og í summum førum ber til at samanbera. Kunnu vit bæta um egnar skeivleikar við at læra av mistøkunum hjá grønlendingum á ferðavinnu-økinum, so er tað bara gott. Annars er ætlanin nú seta á stovn Útflutningsráð, Hetta halda vit vera skilagott, tí nettup eitt Útflutningsráð kundi havt verið við til at tryggjað, at marknaðarføringin var partur av Skotlandsdystinum. Ella skuldi hetta nettup verið ein uppgáva hjá Ferðaráðnum o. ø?

Sosialurin

Sjónarmið:

Hvat er stoltleiki, ein føroyingur og ein tjóð?

Jóanes Nielsen skrivur í Sosialinum, at javnaðarmenn siggja deprimeraðir út. Ja tað kann gott vera, at onnur siggja okkum soleiðis. Men um man generaliserar, hevur hann nokk rætt. Fólkafloksmenn siggja hálar út og tjóðveldismenn eru altíð óðir. Minst til at eg generaliseri - sjálvandi kunnu tjóðveldismenn vera glaðir við hvørt. Men teirra inngongd til verðina er negativ. Teir eru kúgaðar - vit eru ein kúgað tjóð - og vera ikki heilt glað fyrr enn vit fáa tjóðveldið.

Men hvat skal man brúka hesar generaliseringarnar til, annað enn at flenna at hvørtjum øðrum. Tað eru vit føroyingar jú heimsmeistarar í. Tað er eitt eyðkenni í okkara mentan, sum nokk hongur saman við, at samfelagið er so lítið.

Hvat er ein føroyingur?

Tað var nú ikki Jóanes, sum fekk meg at triva í pennin, men kjakið um stoltleika og tað at vera føroyingur. Eg eri føroyingur og búgvi í Danmark, so eg fái ofta at vita, at eg skal blanda meg uttan um tað føroyska kjakið. Tað er sum so í lagi. Men um eg eri føroyingur ella ei, kann eingin uttan eg avgera. Eg veit, at eg eri føroyingur og tað fari eg altíð at vera, óansæð hvar í verðini eg fari at vera.

Fyrri mær er tað natúrligt at fara aftur til Føroyar at búgva, akkurát sum tað er natúrligt at fara at búgva onkra heilt aðrastaðni. Verðin er vorðin lítill. Tað er skjótt at ferðast millum lond og tað er eisini blivið bilgari. Fyrr í tíðini gingu tað fleiri ár ímillum, at føroyingar búsitandi í útlandum komu heim. Soleiðis er tað ikki longur.

Stóru var tí kvøkkurin, tá ið eg las um heimarætt í Sosialinum. Nú skuldu føroyingar í útlandum velja, um vit vildu hava heimarætt ella ei. Eg sá beinan vegin eitt heimalamb fyrri mær, sum stóð bundið við eini hús. Eg vil ikki vera bundin sum eitt heimalamb. Eg vil ferðast frítt millum lond. Tí eri eg glað fyrri mítt ES-pass, sum gevur mær møguleika fyrri ferðast og arbeiða frítt í øllum ES-londum. Tað vil eg heldur býta við eitt verðispass enn við eitt minni pass.

Eg fekk marruna og droymdi, at eg stóð framman fyrri tí føroyska tjóðrættinum og skuldi velja, um eg vildi hava heimarætt ella mítt ES-pass og missa

rættin til seinni at kunna búgva í Føroyum. Øll familjan stóð og hugdi undrandi at mær. Tey skiltu ikki, at eg ikki bara valdi heimarættin. Ert tú ikki føroyingur, spurdu tey undrandi. Jú svaraði eg, men eg vil eisini eiga rætt til restina av verðina. Men til alla lukku vaknaði eg, áðrenn eg náddi at velja, tí tað ynski eg ikki, og heimarætturin er til alla lukku farin eitt sindur aftur í seg sjálvan fyrri eina tíð.

Hvat er stoltleiki?

Tað verður nógv skrivað um stoltleika - at vera stoltur av at vera føroyingur. Eg veit ikki um eg eri stolt av at vera føroyingur. Men tað er eingin ivi um, at eg eri glað fyrri at vera føroyingur, og haldi at føroyingar eru eitt stolt fólk.

Vit hava verið stolt, óansæð um vit hava hoyrt til tann danska ríkisfelagsskapin. Omma mín, sum ikki dugir at skriva føroyskt, tí hon gekk í skúla í Havn, har danska "øvrighetin" ikki meinti, at tað var eitt mál, sum var vert at læra, er ein stolt kvinna. Tað var hin omman eisini, sum lærði at skriva føroyskt, tí hon búið langt frá donsku øvrighetini. Men eg havi aldri merkt á teimum ella hoyrt tær siga eitt ringt orð um Danmark ella danir.

Ríkisfelagsskapurin hevur aldri givið mær nakra orsök til at vera minni stolt av at vera føroyingur. Tað greiði eg eisini dønum frá, tá teir prika til okkara leiklut í ríkisfelagsskapinum. Fyri stuttum var tað ein dani, sum spurdi, um vit ikki kundu finna onkran, sum vildi keypa Føroyar. Eg spurdi, hvaðani hann kom. Hann kom úr Brønshøj - ein býarpartur í Keypmannahavn. Eg spurdi, um vit ikki líka so gott kundu finna ein, sum vildi keypa Brønshøj. Hann skilti ikki heilt samanberingina. Men eg greiddi honum frá, at eg var borin í heim í Føroyum, sum eisini er ein partur av danska ríknum, og havi somu rættindir sum hann - so vit kunnu líka so gott selja Brønshøj, um nakar keypari er. Tað gav honum eitt sindur at hugsa um.

Danir vita ógvuliga lítið um Føroyar og tað føroysku søguna, somuleiðis sum vit heldur ikki læra serliga nógv um tey donsku viðurskiptini. Men greiðir man dønum frá, hvussu viðurskiptini eru millum Danmark og Føroyar, tá teir koma við smartum viðmerkingum, kann man ofta

fáa nógv upp á pláss. Tá uppfata teir ein sum stoltan av at vera føroying og hugsa seg kanska eitt sindur betri um næstu ferð. Tá ið man lesir tey føroysku bløðini fyrri tíðina um relatiónum millum Føroyar og Danmark, fær man varhuga av, at tað mesta hevur uppruna stóði í undirlutakenslum í staðin fyrri stoltleika.

Hvat er felagsskapur og hvat er ein tjóð?

Tað er ofta so, at fólk í smáum samfeløgum hava nógv til felags, meðan fólk í stórbýum hava nógv til felags. Tað er líka mikið, um ein býr í New York ella London. Sjálvt um mentanin er ógvuliga ymisk, minnir tað dagliga lívið um hvørt annað. Ein new-yorkari hevur nógv lættari við at falla til í London enn í einari lítari amerikanskari bygd. Akkurát sum ein amerikanskur bygdamaður ikki hevur nakkað til felags við ein new-yorkara. Fáteak børn, sum leita eftir mati í einum ruskunga í New Delhi hava eisini meira til felags við tey fáteku börnini í útkantinum av Chicago enn við teir ríku indararnar. Hesi börnini hava ikki yvirskot til at hugsa um, hvørtjum landi tey búgva í, og tey eru heldur ikki serliga stolt av at vera indarar ella amerikanarar.

Tey ungu í dag føla seg alt meira sum heimshorgarar. Tað heims umfavnandi sjónvarpið og inter-netið fremja hetta. Um tú hevur áhuga fyrri einum serligum evni, er tað meiri sanlíkt, at tú finnur áhuga-felagar í Kina, Chile ella Canada enn í Føroyum. Hesar kanst tú uttan trupulleikar tosa við á netinum, tí øll hava lært fremmand mál. Tað gevur eitt annað forhold til sít eigna land. Men felagskenslan til nærsamfelagið verður ikki minnið. Tvørturímóti, men tjóðarfelagskenslan broytist.

Er ein tjóð góð bert hon er ein tjóð?

Man kann nú spyrja, hvat eg vil siga við øllum hesum. Høvuðsorsokin er at gera vart við, at verðin ikki bert er svørt og hvít, sum man annars kann fáa varhuga av við at lesa føroysk bløð í løtuni. Verðin er full av litum og gongur ikki undir í morgin! So tað er góð tíð til at finna eina góða loysn fyrri Føroyar. Tað er eisini avgerandi, at so nógv sum møgulegt vera samd í einum so týðandi máli, sum tjóðveldið ella fullveldið er. Tað

Marita Dalsgaard

er ikki nokk at 51 prosent av teimum sum búgva í Føroyum eru samd.

Sjálvt um øll ikki eru samd við Javnaðarflokkin, mugu øll kunna vera samd í tí eina grundprincippinum í tí demokratisku sosialismuni - nevnliga demokrati-um. Tað snýr seg um, at øll skulu við. So nógv sum møgulegt mugu skilja, hvat tað er, man vil við framtíðini. Tað nyttar einki at taka týðningarmiklar avgerðir um framtíðina, sum annar hvør borgari ikki skil-ir ella ikki er samdur í.

Tjóðveldisfólk siga, at einki fólk útan sjásvstýri hevur tað gott. Hasum kann man líka so væl venda við og siga, at nógv fólk avgjört ikki altíð hava tað gott, bara tí at tey liva í einari sjálvstøðugar tjóð. Hygg at øllum teimum nýggju tjóðunum eystanfyri - tær eru nýliga vorðnar sjálvstøðugar. Tjóðveldisfólk siga eisini, at øll lond, sum eru vorðin sjálvstøðug, hava fingið tað betri. Hesum kann man eisini venda við og siga, at tey lond, sum eru í ríkisfelagsskapi við onnur lond, hava tað betri. Tí dømis eru livikórini í Føroyum og Álandi nógv hægri enn á Malta, sum m.a. verður víst til í blaðtjakinum.

Ein tjóð er ikki bert ein tjóð. Man fær ikki autom- atisk eitt betri lív í Føroy- um, tá Føroyar vera sjálv- støðugar. Tað fáa bert tey, sum grundleggjandi hava tað ringt við at hoyra til eitt størri ríki. Tey sum hava tað gott við at hoyra til ein størri felagsskap, sum til dømis Danmark, fáa tað ikki betur av at verða ein føroysk tjóð. Og tað má man kunna siga hart og samstundis vera stoltur av at vera føroying- ur! Tað merkir ikki, at tað ikki eiga at fara broytingar fram í Føroyum og í samar- beinum millum Føroyar og Danmark. Tað vísti kreppan heilt klárt. Men tað er ein heilt onnur søga.

Marita Dalsgaard